

будуть або рятувати, або прибирати, в залежності від ступеню ураження цієї рослиною-напівпаразитом.

Кущі, зокрема, і зарослі бузку, будуть проріджувати згідно з порадами дендрологів – щоб вони краще цвіли.

Вхід до дендропарку з вулиці Лугової почали приводити до ладу ще у минулому році: тут прибрали частину буйної рослинності, вивезли сміття. Намагалися комунальники встановити стовпчики, аби ґрунт у дендропарку не псували автомобілями. Але вперті «поціновувачі» природи або викопували їх, або проклали нові «траси» до місць, що сподобалися. Центральний вхід до дендропарку нині закритий для проїзду, тож тепер там можна спокійно прогулюватися і доріжки не роз'їжджені. Встановлення бетонних огорожень — це була перша суттєва акція для охорони дендропарку, яку організувала влада Полтави спільно з міською організацією Партії регіонів [3].

Коли вхід з боку вулиці Яківчанської прикрасять спеціальним огороженням, бетонні плити звідти перенесуть на Лугову та облаштують там стоянку для транспорту. Михайло Шлафер (керівник відповідального за дендропарк відділу в КП «Декоративні культури») наголосив: нині веде перемови із кількома козацькими організаціями, аби у вихідні дні вони допомогли патрулювати дендропарк, просили відпочиваючих не смітити, слідкувати за порядком і протипожежною безпекою. Також адміністрація міського парку сподівається до допомоги правоохоронців: люди у формі мають чарівний вплив на компанії, що випили і розкидають навколо себе сміття.

Крім того, в якості екологічного патруля у дендропарку залучатимуть школярів. Як саме вони будуть спілкуватися із відпочивальниками і дбати про дендропарк, його адміністрація поки що вирішує.

Дендрологічний парк зустрічає своє 50-річчя з надією на майбутнє. Тому не будьмо байдужими до наших «зелених легень». Низький уклін вам, волонтери, шана вашим добрим руками і гарячим серцям. Завдяки вашій небайдужості збережено одне з улюблених місць відпочинку городян.

Література

1. Байрак О.М. Еталони природи Полтавщини [Текст]: розповіді про заповідні території / О. М. Байрак, М. І. Проскурня, Н. О. Стецюк та ін. – Полтава: Верстка, 2003. – 212 с.: фотоіл
2. http://www.nedaleko.ua/sight/Полтавський_дендрологічний_парк.uk
3. <http://www.poltava.pl.ua/project/344/>

ФАХОВЕ СЕРЕДОВИЩЕ ПРИРОДНИЧОГО ФАКУЛЬТЕТУ ПОЛТАВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ В.Г.КОРОЛЕНКА

Гриньова М.В. (м. Полтава, Україна)

Законом України «Про вищу освіту» основною метою діяльності вищого навчального закладу визначено «забезпечення умов, необхідних для здобуття особою вищої освіти та підготовка кадрів для потреб України» [Стаття 22, п. 1]. Одними з головних завдань вищого навчального закладу висунуто: здійснення освітньої діяльності, яка забезпечує підготовку кадрів відповідних освітньо-кваліфікаційних (освітньо-наукових) рівнів і відповідає стандартам вищої освіти; здійснення наукової, науково-технічної, виробничої, інноваційної діяльності, здійснення культурно-виховної діяльності; забезпечення культурного і духовного розвитку особистості, виховання осіб, які навчаються у вищих навчальних закладах, в дусі гуманізму і поваги до Конституції України та державних символів України; підвищення освітнього й культурного рівня громадян тощо. Таким

чином, Закон визначає пріоритетні напрями діяльності вищого навчального закладу.

У Законі України «Про вищу освіту» вищий навчальний заклад визначено як складну систему з відповідною організаційною структурою управління – складом управлінських підрозділів та їх взаємозв'язків. Структурними підрозділами вищого навчального закладу є кафедри, факультети, інститути, бібліотека, відокремлені структурні підрозділи тощо.

Фахове середовище природничого факультету базується на основі функціонально-компетентнісного підходу, який відтворює сучасні уявлення про педагогічну діяльність як про складну багатогранну і багатоаспектну освітню систему, представлену у вигляді конкретних стосунків, взаємодій, умінь, знань і досвіду.

Конкретна система повинна мати такі необхідні ознаки.

1. Сукупність елементів (підсистем) або структурна організація системи – має довільно-виборчий характер, оскільки визначається соціумом у відповідності з власним уявленням про функціонування даної системи. Елементи системи (підсистеми), що володіють відносно великою структурною та функціональною варіабельністю, характеризуються більшим обмеженням ступенів свободи.
2. Взаємодія (взаємна адаптація) елементів або функціональна організація системи – наявність внутрішніх зв'язків, що забезпечують її функціонування. Ця ознака системи, яка тісно пов'язана з її структурою, свідчить, що у системах повинні бути тільки ті елементи, які роблять внесок у досягнення результату. Чим більше елемент «працює» на результат, тим потужніший його зв'язок з іншими елементами системи. Тому в системах, що ефективно функціонують, елементи повністю звільнюються від зайвих ступенів свободи та їх взаємодія підпорядкована лише забезпеченню результату. Таке трактування жорсткої орієнтації системних зв'язків на результат, наголошується П. Анохінім, який вводить термін «взаємодія» (або «сприяння») елементів.
3. Спрямованість на результат – за своєю сутністю відображає причини утворення системи та в цьому сенсі є системоутворюючим чинником. У природних і соціальних системах, як зазначає Л. Немець, це наслідок їхньої синергетичної природи, тобто здатності до саморозвитку, як виявлення внутрішньої коадаптації та адаптації із зовнішнім середовищем (системою більш низького ієрархічного рівня).
4. Прагнення до стану стійкої рівноваги, коли вплив зовнішніх умов урівноважується її компенсаторними, буферними та адаптаційними механізмами – змінами внутрішньосистемних зв'язків, структури, поведінки підсистем і т. ін. Із цим пов'язана стійкість системи як здатність адекватно реагувати на дію факторів, що підбурюються, та зберігати якість саморегуляції та самовідновлення.

За А.С.Макаренком, виховує не сам вихователю, а середовище. Саме середовище створює можливість для формування творчих умінь особистості, здатної до життєвої самотворчості, самоактуалізації, самоврядування, самореалізації, самоаналізу, самооцінки, реалізації відношень до світу речей, світу інших людей, особистого «Я».

Освітнє середовище надає умінь: організовувати власне середовище, насичене вистраждалим ціннісним змістом, формувати життєві цілі і визначити сутність дій для їх реалізації. Передача досвіду, методи та стилі керівництва науковим колективом, створення в ньому здорового мікроклімату і моральних принципів, високого стандарту досліджень сприяє успішному вирішенню завдань, поставлених перед природничим факультетом.

Основними характеристиками педагогічної системи є структурні компо-

ненти, сукупність яких відрізняє педагогічну систему від інших систем і зумовлює факт її виникнення та існування. При вилученні будь-якого компонента педагогічна система руйнується. До таких компонентів належать:

- проєктивний, який вміщує дії, пов'язані з перспективним плануванням способів реалізації цілей системи шляхом підбору навчально-виховної інформації, засобів педагогічної комунікації, визначенням майбутньої діяльності педагогів та учнів усередині системи та поза її межами;
- конструктивний, що пов'язаний із відбором та композиційною побудовою змісту навчальної та виховної інформації, визначенням особливостей діяльності педагогів та учнів щодо її повідомлення та засвоєння;
- організаторський, який складається з дій, що пов'язані з реальною організацією педагогічного процесу відповідно до системи принципів, правил, розпоряджень, яким він повинен задовольняти;
- комунікативний, що вміщує дії, пов'язані із налагодженням педагогічно доцільних взаємовідносин як по вертикалі, так і по горизонталі;
- гностичний, який є сумою дій, пов'язаних із процесом накопичення нових знань про основні компоненти системи.

Основними компонентами педагогічної системи природничого факультету є декан, деканат, науково-педагогічні працівники, студенти. Ці компоненти утворюють своєрідну ієрархію, яка полягає в тому, що науково-педагогічні працівники і студенти є такими ж суб'єктами педагогічного управління, як і декан самі приймають певні управлінські рішення.

Основним структурним підрозділом факультету є кафедри тому що їх членами є науково-педагогічні працівники. Характеризуючи особливості розвитку науково-педагогічних працівників, необхідно визначити їх місце та роль в організаційній структурі вищого навчального закладу. Кафедра Законом України «Про вищу освіту» визначається «базовим структурним підрозділом вищого навчального закладу, що проводить навчально-виховну й методичну діяльність з однієї або кількох споріднених спеціальностей, спеціалізації чи навчальних дисциплін і здійснює наукову, науково-дослідну та науково-технічну діяльність за певним напрямом». Відтак основна професійна діяльність науково-педагогічного працівника складається з навчально-виховної, методичної, наукової, науково-дослідної та науково-технічної діяльності за напрямками, які визначені кафедрою. Науково-педагогічні працівники визначаються як суб'єкти навчально-виховного процесу у вищих навчальних закладах. Відповідно до Закону України «Про вищу освіту» посади науково-педагогічних працівників можуть обіймати особи, які мають наукові ступені або вчені звання, а також особи, які мають вищу освіту освітньо-кваліфікаційного рівня магістра за відповідною спеціальністю. Доцільно підкреслити, що Законом проголошено, що науково-педагогічні працівники є особами, які за основним місцем роботи в університетах, академіях, коледжах займаються навчальною, методичною, науковою (науково-технічною, мистецькою) та організаційною діяльністю. Таким чином, професійний розвиток науково-педагогічного працівника повинен базуватися на цих основних напрямках діяльності, що визначені Законом. Вважаємо за необхідне наголосити (Стаття 48 Закону України «Про вищу освіту»), що викладач визначається основною посадою науково-педагогічних працівників вищих навчальних закладів.

Науково-педагогічний працівник – це вчений, який за основним місцем роботи займається професійно педагогічною і науковою або науково-технічною діяльністю у вищих навчальних закладах та закладах післядипломної освіти III – IV рівнів акредитації. Як бачимо, діяльність науково-педагогічного працівника спрямована не тільки на навчальну роботу, а й на наукову, яка лежить в основі і є підґрунтям його навчально-виховної роботи у вищому навчальному

закладі. Необхідно зазначити, що в Енциклопедії освіти діяльність науково-педагогічного працівника розглядається як розумовий вид праці, що можна охарактеризувати такими рисами: «високою питомою вагою нервово-психічних навантажень; значними затратами розумової енергії; ступенем інтелектуальності, що потребує високого рівня професійних знань та кваліфікації; значною залежністю результатів від особистих якостей та здібностей практика; високою часткою творчості порівняно з фізичною працею та вищим ступенем відповідальності. Таким чином, надаючи характеристику професійному розвитку науково-педагогічного працівника важливо враховувати специфіку його діяльності. На нашу думку, ефективність праці та професіоналізм науково-педагогічного працівника значною мірою залежить також від його особистості.

Пріоритетну роль відіграє професійна позиція – це «достатньо стійка система відносин до професійної діяльності, що створює в цілому професійний менталітет людини». Розрізняють загальні професійні позиції (відношення до своєї професії в цілому) та конкретні професійні позиції (відношення до різних боків своєї праці). Активність професійної позиції є запорукою прискореного професійного зростання. Таким чином, активність є основною характеристикою особистості у позиціюванні себе у суспільстві та професії. Іншими не менш важливими характеристиками особистості є стійкість та мінливість особистості, які на перший погляд є несумісними, проте, мають діалектичну єдність: особистість має стійкість саме тому, що має здатність змінюватися. Відтак, особистість змінюється, значить відбувається розвиток. Спрямованість розвитку особистості залежить від основної характерної риси особистості – цілісності, де особистість визначається як єдине, цілісне утворення, результат складної інтеграції окремих частин, у ході якої кожна риса є нерозривно пов'язаною з іншими.

Якщо розглядати професійний розвиток та саморозвиток науково-педагогічного працівника вищого навчального закладу, то він пов'язаний з постійним порівнянням себе, своїх досягнень з визначеним еталоном, на який він рівняється. Отже, кожна людина прагне досягти найвищого для себе професійного рівня – професіоналізму.

Професіоналізм педагога проявляється у високому рівні педагогічної діяльності та взаємодії, у реалізації особистості педагога, у досягненні високих результатів самореалізації особистості учнів (студентів). Професіонал – це працівник, який вже досяг об'єктивно високих рівнів виконання професійної діяльності. Професіоналізм – це реально досягнутий, достатньо високий рівень оволодіння професією. Професіоналом можна вважати людину праці, яка: за своїх професійну діяльність на рівні кращих її прикладів (професійна майстерність); робить творчий внесок у досвід професії (професійна творчість); є суб'єктом своєї професійної діяльності та професійного розвитку: може усвідомлювати структуру своєї професійної діяльності (і її видів), уміє перебудовувати та перетворювати її, навмисно здійснювати її саморегуляцію та самокорекцію; має конкретну кваліфікацію, тобто відповідає критеріям якісної та кількісної оцінки відповідності своєї компетентності категоріям, розрядам, посадам у професії, які напрацьовані у суспільстві; є достатньо зрілою особистістю, яка засвоїла та прийняла сучасні цінності, ідеали, менталітети професії, що дотримується етичного кодексу професії; є активним учасником акме-орієнтовного процесу психічного та професійного розвитку, коли людину не задовольняють усереднені позитивні результати своєї праці, а прагне до високо продуктивної діяльності, до найбільш повної самореалізації своїх особистих можливостей і тим самим до найбільш повного індивідуального вкладу у суспільний прогрес.

До поняття «професійного розвитку» зараховані не лише зовнішні фактори впливу, а й внутрішні резерви людини. Педагога розглядають як активного учасника і суб'єкта власного розвитку. Декілька ознак – саморозвиток, саморегуляція, самоусвідомленість – характеризують звернення суб'єкта на само себе – свою діяльність, особистість.

Саморегуляція означає вміння навмисно будувати та перетворювати свою професійну поведінку з урахуванням умов праці, які змінюються. З огляду на зазначене вище, необхідно наголосити на природі спрямованої самоорганізації, яка містить такі самі компоненти як саморозвиток, саморегуляція, самоусвідомлення. Розуміння особистісно-професійного розвитку педагога, як зауважує В. Бондарева, дають змогу розглядати його, як підсумок професійно-педагогічної підготовки, як набуття індивідуальності, неповторності, духовності, суб'єктності. Це проявляється: у здатності до самостійного осмислення і тлумаченні педагогічних процесів; у доцільності, обґрунтованості, свободі дій у ситуаціях виховання і навчання; в оригінальності вибору і поєднанні засобів, форм, позицій, прийомів діяльності; в умінні свідомо впливати на зміну ситуації, у якій ця діяльність здійснюється.

Розглянемо систему оцінювання якості роботи науково-педагогічних кадрів на природничому факультеті:

1. загальна характеристика (науково-педагогічний стаж, вчені звання та наукові ступені, звання та нагороди, адміністративні посади);
2. педагогічна діяльність (педагогічне навантаження, участь в ліцензуванні та акредитації, ступінь педагогічної завантаженості, оцінка викладання студентами);
3. наукова робота (підготовка науково-педагогічних кадрів, винахідницька діяльність та науково-дослідна робота, наукові публікації, видання монографій, представлення результатів наукової роботи, отримання наукових премій, стипендій);
4. методична робота (видання підручників, навчальних посібників, методичних вказівок, розробка та впровадження засобів контролю знань студентів, в тому числі і електронних, розробка, модернізація та впровадження в навчальний процес лабораторного устаткування усіх форм та видів);
5. організаційна робота включає широкий спектр обов'язків, які, з одного боку, мають відношення до головних напрямків науково-педагогічної діяльності, а з іншого – характеризують його якості як особистості (підготовка і проведення конференцій, олімпіад, конкурсів, підготовка студентів до участі у різних наукових та методичних заходах, участь у роботі комісій, рад тощо);
6. міжнародна діяльність (отримання грантів від державних і недержавних грантодавців, активна робота з зарубіжними навчальними закладами).

Важливим є стратегічне бачення кінцевого результату. Отже, кінцевою метою професійного розвитку є формування професійної культури працівника, що виявляється у високому рівні професійної освіти, компетентності та майстерності, в усвідомленні людиною цінності своєї професії і себе як професіонала, відданість своїй професії, досягнення на цій основі суспільно й особистісно значущих творчих результатів, суттєвого внеску в культуру суспільства і людства.

Концептуальною основою розвитку педагогічної системи природничого факультету ми вважаємо методологію стійкого розвитку, яка повинна вписуватися у державну освітню стратегію розвитку і розглядатися крізь призму створення ефективного фахового середовища.

Сталий розвиток полягає у визначенні й усуненні деструктивних причин та підтримку конструктивних змін. Концепція сталого розвитку направлена на збереження соціальної і культурної стабільності, скорочення руйнівних конфліктів. Для досягнення сталого розвитку необхідна створити ефективну систему прийняття рішень, яка враховуватиме інтереси науково-педагогічних працівників і студентів і направлена на реалізацію поставлених цілей. Механізми розробки та прийняття рішень повинні бути орієнтовані на визначені на факультеті

пріоритети і наслідки реалізації цих рішень, повинні сприяти успішній фаховій підготовці студентів.

Основною метою функціонування фахового середовища є створення можливостей для формування активної життєвої позиції студента (Рис. 1).

Рис. 1 Фахове середовище факультету

Студент, який засвоїв освітні і духовні цінності передає їх суспільству за межами навчального закладу такими шляхами:

- спілкування;
  - культурно-освітніх запитів;
  - участю у громадських роботах, культурних, спортивних заходах;
- Студент несе культуру в маси, пропонує ідеї здорового способу життя.

Таким чином, межі освітньо-виховного середовища розвиваються, розширюються і охоплюють фахове середовище факультету. Фахове середовище – це освітня система, яка включає таку сукупність складових:

- кадровий склад науково-педагогічних працівників;
- соціальну інфраструктуру;
- навчально-методичне, науково-методичне забезпечення;
- міжнародні освітні, наукові зв'язки;
- умови для здійснення наукової діяльності та залучення до неї студентів відповідно до підготовки спеціальностей 6.040102, 7.04010201, 8.04010201 «Біологія», 6.04010101, 7.04010101, 8.04010101 «Хімія», 6.040601 «Екологія, охорона навколишнього середовища та збалансоване природокористування, 8.18010020 «Управління навчальним закладом», 8.18010013 «Управління проектами».

Для природничого факультету характерною є колективна діяльність формальних та неформальних дослідницьких структур, а саме наукових шкіл, які є ефективними формами творчого колективного співробітництва вчених. Тому дослідження питань діяльності вчених-організаторів науки та наукових колективів, закономірностей колективної роботи, форм її організації та процесу формування наукових шкіл традиційно привертає увагу вчених України та за її межами.

На сьогоднішній день проблеми підготовки майбутньої наукової еліти є

важливими для держави. На природничому факультеті існує очевидна необхідність в успішному фаховому середовищі, яке гарантує постійне поповнення науки молоддю. Підготовка спеціалістів вищої кваліфікації в наукових школах є ефективною педагогічною технологією, яка відповідає сучасним вимогам розбудови національної освіти і науки. На сьогодні надмірно зростає значення наукової школи, як ефективної моделі освіти, яка транслює, крім суто наукового змісту, культурні норми і цінності від старшого покоління до молодшого. Тому питання пов'язані з формуванням та успішним функціонуванням наукових шкіл, їх внеском у вітчизняну та світову науку набувають особливого значення. Саме наукові школи професорів природничого факультету (М.В. Гриньова, Н.І. Шиян, Н.М. Тарасевич) є таким науково-освітнім середовищем, де «вироснуть» нові наукові кадри.

Із метою формування контингенту студентів магістрантів на природничому факультеті застосовуються різні форми активізації інтересу до спеціальності: тісна співпраця з Полтавським еколого-натуралістичним центром учнівської молоді, Полтавським обласним інститутом післядипломної педагогічної освіти, випускниками факультету; консультативна діяльність викладачів; профорієнтаційна робота зі спеціальностей природничого факультету; організація виставки магістерських робіт; проведення наукових семінарів для студентів; гурткова робота зі студентами, діяльність творчих груп та наукових студій на фахових кафедрах; висвітлення діяльності кафедр у засобах масової інформації; залучення студентів до проведення різних міських і обласних природоохоронних та освітніх заходів; презентація спеціальності.

Кафедра педагогічної майстерності та менеджменту активно працює над розробкою та обговоренням актуальних питань освітнього менеджменту, залучаючи до співпраці провідних науковців України шляхом проведення науково-практичних конференцій та семінарів управлінського спрямування, кожні з яких проходять обов'язково із залученням магістрантів – майбутніх управлінців освіти. За 2011-2012 рр. кафедрою педагогічної майстерності та менеджменту проведено:

Міжнародна науково-практична конференція „Технології управління освітніми закладами”, присвячена пам'яті А.С. Макаренка 11-12 березня 2011 року; Всеукраїнський науково-практичний семінар „Управління проектами: проблеми та перспективи розвитку” 11-12 березня 2011 року; Всеукраїнський семінар «Інноваційні підходи до створення навчально-методичного забезпечення спеціальності «Управління проектами» 17-18 листопада 2011 року. Міжнародна науково-практична конференція "Управління організацією навчально-виховного процесу у середній і вищій школі", присвячена пам'яті А.С. Макаренка 13-14 березня 2012 р. та Всеукраїнського науково-практичного семінару «Методика управління навчальними закладами» та «Управління проектами у сфері науки, освіти, інновації та інформатизації» 13 березня 2012 р. За результатами роботи кожного з наукових заходів та обговорень готуються матеріали доповідей, опубліковані у збірниках наукових праць. Наукові статті з науково цінними доробками з питань педагогічної майстерності та освітнього менеджменту) видаються у щорічному фаховому збірнику кафедри педагогічної майстерності та менеджменту «Витоки педагогічної майстерності», який входить до переліку № 20 наукових фахових видань України і (постанова від 22 грудня 2010 року, № 1-05/8).

Кафедра педагогічної майстерності та менеджменту є визнаним в Україні і в світі центром макаренкознавства. При кафедрі працюють секретаріати Української асоціації Антона Макаренка (відповідальний секретар – доц. Л.В. Крамущенко) і Міжнародної макаренківської асоціації (відповідальний секретар – доц. А.В.Ткаченко). А.В. Ткаченко здійснюють наукове керівництво проектом експозиції Державного музею-заповідника А.С. Макаренка під Полтавою. Забезпечується співпраця національних осередків макаренкознавства за кордо-

ном (Німеччина, Чехія, Польща, Італія, Угорщина, Росія, Китай) з українськими науковцями, ініціюється проведення резонансних міжнародних і всеукраїнських конференцій (1998, 2002, 2003, 2005-2012 рр.) у листопаді 2008 р. започаткована україно-італійська науково-дослідна лабораторія з вивчення спадщини А.С. Макаренка (керівники: від України – доц. А.В. Ткаченко, від Італії – Еміліано Меттіні); участь кафедри у підготовці та захисті кандидатських і докторських дисертацій. Протягом 2004-2011 рр. на кафедрі педагогічної майстерності та менеджменту захищено 23 кандидатські дисертації, виконується 8 докторських дисертацій.

На кафедрі працюють 7 студентських проблемних груп (керівники М.В.Гриньова, Н.М. Кривонос. Л.В. Малаканова, Н.М. Пивовар. А.В. Ткаченко, О.Г. ІІІтепа).

Кафедра активно співпрацює з Інститутом педагогічної освіти та освіти дорослих АГІН України, Інститутом педагогіки АПН України (спільне видання підручників, матеріалів наукових досліджень), Миколаївським, Мелітопольським, Херсонським, Харківським педагогічними університетами, Полтавським та Кіровоградським обласними інститутами післядипломної освіти педагогічних працівників.

Функціонування постійно діючих семінарів реалізується в ході роботи Міжнародних, Всеукраїнських, регіональних науково-практичних конференцій та семінарів, що проходять на кафедрі педагогічної майстерності та менеджменту.

Слід констатувати, що викладачі кафедр природничого факультету постійно працюють зі студентами, які були учасниками конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт школярів з біології, хімії МАН, II-III Всеукраїнських учнівських олімпіад з біології, хімії, наукові пошуки, які знаходять своє відображення у дипломних, а згодом і магістерських роботах. Такі студенти, оволодівши методикою наукового пошуку, оформлення експериментального дослідження, успішно виконують курсові та дипломні роботи і, як правило, продовжують навчання в магістратурі.

До магістратури відбір кандидатів проводиться із числа кращих студентів. До уваги береться успішність студентів, їх науково-дослідна робота та науково-педагогічні здібності, громадська активність. Такий відбір відбувається через написання курсових, дипломних робіт, участь у всеукраїнських студентських олімпіадах, конкурсах наукових робіт студентів. Ураховується також участь студента в наукових розробках кафедри, спільні публікації з керівником та індивідуальні роботи, участь у роботі конференцій та семінарів. За такої організації роботи ці студенти мають по 3-4 публікації. Студенти, майбутні маістри, беруть участь у написанні методичних рекомендацій, навчальних посібників, які використовуються у своїй педагогічній роботі учителями, студентами та учнями. За 2011 рік маємо такі студентські наукові досягнення:

1. Малуков Денис Юрійович (П-52) – диплом другого ступеня за перемогу у другому етапі Всеукраїнської олімпіади з хімії серед студентів педагогічних університетів (Луганський національний університет імені Т.Г. Шевченка).

2. Барбінова Алла Володимирівна (П-33) – диплом третього ступеня за перемогу у другому турі Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт за напрямком «Менеджмент» (Харківський національний економічний університет).

3. Барбінова Алла Володимирівна (П-33) – перша премія Полтавської обласної ради за перемогу в конкурсі студентських наукових робіт «Від студентського самоврядування – до самоврядування громад» (Полтавська обласна адміністрація).

4. Кравченко Людмила Володимирівна – диплом другого ступеня за перемогу у другому турі Всеукраїнського наукового конкурсу студентських науково-дослідних робіт в галузі біологічні науки (Запорізький державний універси-

тет).

Значна роль у справі збереження контингенту студентів належить студентському самоврядуванню, постійному вдосконаленню форм і методів його роботи і збільшенню значення у цілісному процесі підготовки сучасного фахівця, у Студентській організації реалізують свої права насамперед у сфері діяльності і самих студентів: навчання, підвищенні його якості та якості самоосвіти, науково-дослідній і культурно-освітній роботі, організації дозвілля, суспільно-корисній праці, самоврядуванні у студентській академічній групі й у студентському гуртожитку, утвердженні в студентському середовищі здорового духовного та культурного способу життя та ін. Розширення студентського самоврядування дає змогу виховувати у майбутніх фахівців соціальну відповідальність, розвивати у них прагнення до наукового пошуку, підвищувати рівень самостійності, а також є важливим для підготовки майбутнього магістра до організаторської, управлінської та виховної роботи. Студентське самоврядування ініціює проведення студентських наукових конференцій, де обговорюються цікаві наукові питання з виданням матеріалів конференцій, що пов'язані з студентськими дослідженнями. Студентська рада ПНПУ імені В.Г. Короленка зайняла I місце у конкурсі «Кращий студентський актив» й отримала грант благодійної організації «Фонд братів Кличків».

Частка викладачів, зайнятих у підготовці фахівців зі спеціальностей на постійній основі або на засадах внутрішнього сумісництва, становить 95%. З них питома вага докторів наук, професорів, становить 26%, кандидатів наук, доцентів – 68%. Рівень кваліфікації та науково-педагогічна спеціальність усіх науково-педагогічних працівників відповідає дисциплінам, які вони викладають.

У штаті фахових кафедр (ботаніки, біології та основ здоров'я людини, екології та охорони довкілля, хімії та методики викладання хімії, педагогічної майстерності та менеджменту) 83% викладачів, що працюють за сумісництвом. У складі кафедр: докторів наук, професорів – 7%, доцентів, кандидатів – 57%. Завідувачами фахових кафедр є: доктор біологічних наук, професор О.І. Цебржинський (біології і основ здоров'я людини); кандидат біологічних наук, доцент Н.О. Смоляр (екології та охорони довкілля); кандидат сільськогосподарських наук, доцент В.В.Оніпко (ботаніки); доктор педагогічних наук, професор Н.І.Шиян (хімії та методики викладання хімії); доктор педагогічних наук, професор М.В.Гриньова (педагогічної майстерності та менеджменту).

Підготовка викладацького складу вищої кваліфікації фахових кафедр здійснюється в основному через аспірантуру та докторантуру Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка, а також через навчання в цільових аспірантурах провідних навчальних і наукових закладів України. За 2011 рік викладачами фахових кафедр захищено такі дисертації Гапон С.В. (докторська дисертація); кандидатські дисертації: Дяченко-Богун М-М., Клименко Ю.О., подано до захисту докторську (Л.Д. Орлова) та кандидатську (Н.О. Корчан, Ю.П.Кращенко) дисертації, до передахисту – дві докторські (В.В. Оніпко, С.П. Яланська).

На факультеті встановлена і виконується науково-дослідна тема за державними програмами, до якої залучаються магістранти і студенти. №1101 «Со-зологічна характеристика структурних елементів регіональної екомережі Лівобережного Придніпров'я» (керівник – кандидат біологічних наук Смоляр Н.О., із 2010 р.).

Викладачі кафедр беруть участь у грантових проектах, так, (наприклад, на кафедрі екології та охорони довкілля було виконано грантові проекти щодо створення регіональних ландшафтних парків – «Нижньоворсклянського» у 2002 р., «Гадяцького»-у 2011 р.

Колективи кафедр плідно співпрацюють із науковими установами (Інститут ботаніки (м. Київ), Інститут землеробства (м. Київ), Інститут екології

Карпат (м. Львів), Інститут гідробіології (м. Київ); науково-освітніми (Київським національним університетом ім. Т.Г. Шевченка, Київським національним педагогічним університетом ім. Драгоманова, Донецьким і Дніпропетровським національними університетами, Інститутом природознавства (м. Херсон), Харківським національним університетом імені В.Н. Каразіна); природно-заповідними (державними заповідниками «Канівський» (Черкаська обл.), «Кам'яні Могили» (Донецька обл.), Національним ботанічним садом ім. М.М. Гришка (м. Київ), Донецьким ботанічним садом НАН України.

У березні 2012 році кафедру педагогічної майстерності та менеджменту (завідувач кафедри доктор педагогічних наук, професор Гриньова Марина Вікторівна) Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г.Короленка було нагороджено Лауреатським дипломом Міжнародної Академії Рейтингових Технологій і Соціології «Золота фортуна» в номінації: «За вагомий внесок у справу розбудови України та високий професіоналізм у сфері освіти і науки».

У процесі підготовки фахівців використовується матеріально-технічна база природничого факультету. Підготовка здійснюється в навчальному корпусі №1 Полтавського національного педагогічного університету, де розташований природничий факультет. Усі лекційні, семінарські та лабораторно-практичні заняття з фахових дисциплін проводяться у відповідно обладнаних аудиторіях, методичних кабінетах. Навчальний процес ведеться у 6 лекційних аудиторіях, дві з яких обладнані мультимедійною системою, у 14 навчально-методичних кабінетах (2 з яких – спеціалізовані класи), 2 комп'ютерних класах, музейних аудиторіях природничого факультету: «Еволюційної зоології», «Загальної і регіональної геології», «Палеозоології хребетних тварин», навчальному акваріумі і тераріумі кафедри біології та основ здоров'я людини, Ботанічному саду.

Природничий факультет має достатню мережу персональних комп'ютерів, які використовуються у навчальному процесі, науковій роботі та управлінні. До основного програмного забезпечення належать: пакет прикладних програм Microsoft Office 2003 (Microsoft Word, Microsoft Excel, Microsoft Power Point), Adobe Photoshop, Statistica 6.0, Hyper Test, Sort Test, Corel Draw. Кафедри університету забезпечені належним обладнанням і технікою.

У методичних кабінетах та лаборантських кафедр зібрана наукова, монографічна і навчально-методична література, періодичні видання, які необхідні для роботи викладачів і студентів. Крім того, ці зібрання постійно поповнюються новими інформаційно-методичними матеріалами, зразками шкільної документації. На кафедрі ботаніки функціонує науковий, навчальний та демонстраційний гербарій. Науковий гербарій налічує 10000 екземплярів, до його складу входить іменний гербарій доц. Р.В. Ганжі, що нараховує 1500 екземплярів і внесений до переліку наукових гербаріїв світу (США, м. Нью-Йорк) Предмети професійної підготовки у повному обсязі забезпечуються колекційним, роздатковим матеріалом. Відповідно до функціонального призначення всі приміщення укомплектовані необхідними інструментами, приладами і матеріалами, технічними засобами навчання і обробки інформації. Із метою вдосконалення навчально-методичної роботи зі студентами працівниками кафедр створено відеотеку і фототеку, розроблено дидактичні матеріали щодо застосування інноваційних технологій під час вивчення дисциплін природничого, укомплектовано необхідний наочний і методичний фонд.

Отже, фахове середовище природничого факультету – це педагогічна система, яка складається з проєктивного, конструктивного, організаторського, комунікативного, гностичного компонентів, цілісне освітньо-виховне середовище, що знаходиться в сталому розвитку, характеризується ефективністю праці і професіоналізмом науково-педагогічних працівників і активною, творчою діяльністю студентів.